

Posudek na diplomovou práci Jany Beránkové

Tématem práce je román Marie Pujmanové *Pacientka doktora Hegla* a jeho srovnání s dobovou konvenční dívčí četbou, tzv. červenou knihovnou. Dílo Pujmanové se už dlouhá léta ocitá mimo pozornost literárních vědců a zvláště se to týká *Pacientky doktora Hegla*; tato próza se totiž vymyká schématu o autorčině vývoji k angažovanému socialistickému realismu, takže se netěšila pozornosti ani v době, kdy tvorba Marie Pujmanové byla oficiálně protěžována.

Autorka práce tedy měla vzhledem k nedostatku relevantní literatury ztíženou úlohu. Na druhé straně to byla otevřená cesta k vlastnímu výkladu. Ten Jana Beránková otevírá srovnáním *Pacientky doktora Hegla* s dobovým dívčím a ženským románem od 20. do 40. let 20. století. Proto v první kapitole rekonstruuje vývoj onoho žánru a jeho hlavní znaky, aby na tomto pozadí interpretovala toto dílo. Opírá se při tom o studie a eseje K. Čapka, S. de Beauvoir, J. A. Radway a D. Mocné. Samu *Pacientku* vnímá jako román, který stojí mezi prvním a druhým (angažovaně komunistickým) obdobím tvorby Pujmanové.

Vlastnímu výkladu románu se věnuje druhá kapitola. Jana Beránková zde konstatuje, že *Pacientka* je dílo žánrově nejednoznačné, které sice pracuje s některými motivy a situacemi konvenčních příběhů pro dívky a ženy, ale zároveň se od nich již v tematické struktuře odlišuje. Podrobněji se zabývá konstrukcí jednotlivých postav (zvláště titulní), tématem mateřství (jež znamená rozhodující zlom v hrdinčině vývoji), konstrukcí vyprávění, stylistickým postupům a jazyku díla. Dále si všímá textových změn, které Marie Pujmanová provedla pro druhé vydání (1. vydání 1931, 2. vydání 1940) a které zřejmě souvisí s dobou vydání (změna národnosti paní Heglové, odstranění homosexuálního motivu, vymycování přejatých a cizích slov, jež zapadá do dobového purismu), a také Vávrovy filmové verze *Pacientky*, jejíž premiéra se konala v roce, kdy vyšlo druhé přepracované vydání 1940. (Tato adaptace je podle mě o něco zdařilejší než pozdější Vávřův film *Předtucha*, rovněž podle Pujmanové.)

Třetí kapitola se vrací k dobovému dívčímu a ženskému románu. Z nich jsou vybrány jako typy dívčí četby Neubauerova *Sextánka* a Hüttlové *Dáša*, pražská studentka a jako typy ženské četby romány Marie opět od Jaromíry

Hüttlové a Radoměrské Světlo jeho očí (v nich se stejně jako u Pujmanové objevuje téma svobodného mateřství). Následující kapitola srovnává tyto texty s Pacientkou doktora Hegla. Dochází k tomu, že s hrdinkou Marie Pujmanové se čtenářky zvyklé na dobovou konvenční četbu nemohly identifikovat. Karla je víceznačná postava, která jako jediná v románu prochází vývojem a celý román se všem ostatním zmíněným dílům vymyká stavbou i jazykovým stylem.

Jana Beránková se ve své práci opírala o dosavadní literaturu k tématu a zabývala se především jednotlivými motivy a tematickou rovinou sledovaných románů. Ve své práci prokázala schopnost orientovat se v pramenech, sekundární literatuře a čist literární text. Proto doporučuji její práci k obhajobě.

17. 5. 2010

Jiří Holý